

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО
УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ
В СМЕТНАТА ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

2021

Съдържание

- I. УВОД
- II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ
- III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2021 г.
 - 1. Контролна среда
 - 2. Управление на риска
 - 3. Контролни дейности
 - 4. Информация и комуникация
 - 5. Мониторинг
- IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2022 г.
- V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И
КОНТРОЛ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2021 г.**

I. УВОД

Докладът за състоянието на системите за финансово управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2021 г. се изготвя и се внася в Народното събрание на основание чл. 20, ал. 4 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор. Той съдържа информация за състоянието и развитието на следните взаимосвързани елементи: *контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация, мониторинг.*

Целите на годишния доклад за вътрешния контрол в Сметната палата за 2021 г. са:

- да осигури прозрачност за състоянието на системите за управление и контрол, в т. ч. и за състоянието на вътрешния одит в институцията;
- да представи информация за самооценката на ръководството на институцията за адекватността и ефективността на вътрешния контрол и постигнатия напредък;
- да посочи изпълнението на ключовите показатели за качествено осъществяване на дейността по вътрешен одит;
- да посочи насоки за развитие на системите за управление и контрол и вътрешния одит през 2021 г.

Годишният доклад е разработен на базата на извършен анализ и обобщена информация на самооценката относно състоянието на системите за финансово управление и контрол за 2021 г. в структурните звена на Сметната палата.

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

През 2021 г. Сметната палата продължава изпълнението на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., като се работи по утвърдени оперативни планове, съдържащи дейности и мерки за постигане на целите, срокове и отговорни структурни звена.

Сметната палата приема основни документи, определящи и подкрепящи реализираните от нея политики: годишна Програма за одитната дейност; актуализирани части от Наръчника за прилагане на Международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата; политики и процедури за прилагане на информационната сигурност по ISO 27001; Указания за управление на риска в Сметната палата; Риск-регистър на стратегическите рискове на Сметната палата; План за обучение на служителите на Сметната палата; План за международната дейност и други. С приемането на тригодишната бюджетна прогноза 2021–2023 г. и бюджета на Сметната палата за 2021 г. са планирани необходимите човешки, финансови, времеви ресурси за обезпечаване на изпълнението му.

При оценяване на изпълнението на трудовите задължения на служителите са взети предвид критериите, съгласно Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите в Сметната палата. Провежда се политика, която продължава усилията за задържане на квалифицирани кадри чрез адекватни и полезни обучения, подобряване условията на труд, прилагане на достатъчно възможности за повишаване в длъжност.

Прилага се Стратегия за управление на риска в Сметната палата на Република България, разработена на основание чл. 12 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, която е съобразена с мисията, визията и стратегическите цели на Сметната палата. Стратегията е предназначена да подпомогне институцията при постигането на нейните цели и приоритети, чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им.

През 2021 г. Специализираният съвет за управление на риска в Сметната палата работи като постоянно действащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в институцията.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители. Риск-регистрите периодично се преглеждат и актуализират при необходимост.

При възлагането на обществени поръчки действат вътрешни контролни механизми, чрез които се осигурява съответствие със законодателството и не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. През 2021 г. действат Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки в Сметната палата.

Осигурено е подходящо разделяне на отговорностите, като функциите по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол в Сметната палата се осъществяват от различни служители.

Служителите на ръководни длъжности периодично докладват на ръководството за напредъка по постигане на стратегическите и оперативните цели, изпълнението на задачите и планове чрез редовни оперативни срещи, доклади и др.

Сметната палата осигурява на потребителите информация относно нейните цели, основните нормативни и вътрешни актове, регламентиращи дейността ѝ, организационната структура и резултатите от одитната и друга дейност на институцията чрез публикуване на актуални данни на интернет страницата, достъпна за външни потребители, и чрез вътрешната електронна мрежа, достъпна за служителите на институцията.

Експертният съвет по информационна сигурност в Сметната палата подпомага дейността ѝ, като за целта за 2021 г. са приети критерии за избор на критични информационни системи, предприети са мерки за повишаване на сигурността и надеждността на комуникационните ресурси в изнесените работни места на Сметната палата, проведен е и тест на Плана за непрекъснатост на работата на Сметната палата на Република България. Допълнително са разгледани резултатите от извършения от „Бюро Веритас“ контролен одит по международен стандарт ISO27001:2013. В одитния доклад на сертифициращия орган не са констатирани нарушения и не са изведени и препоръки към Сметната палата. Представени са и резултатите от извършения вътрешен одит на системата за управление на информационната сигурност, както и преглед от ръководството на Системата за управление на информационната сигурност на Сметната палата относно изискванията на международен стандарт ISO27001:2013. Не са констатирани несъответствия и необходимост от коригиращи действия.

Системата за мониторинг в Сметната палата е добре организирана вследствие на предприетите мерки на базата на резултатите от предходни самооценки и извършени одити. Тя включва и функцията по вътрешен одит, която е важен инструмент, подпомагащ ръководството в подобряването на системите за финансово управление и контрол в институцията.

За постигането на целите си, Звеното за вътрешен одит прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажменти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2021 г. Звеното за вътрешен одит е извършило одити на процеси, които са важни за институцията, като: „Адекватност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на одитите за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти“, „Одити за съответствие при финансовото управление“, „Степен на сигурност на сградата на сметната палата и спазване на правилата за видеонаблюдение“, „Одитен ангажимент за даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по доставка и поддръжка на ИТ системите и ресурсите“, „Вземане на решения, изпълнение и отчитане“, „Изготвяне на Годишен финансов отчет“, „Одитен ангажимент за даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по опазване, поддръжка, строителство, експлоатация и застраховане на активите“, „Проследяване на изпълнението на препоръките“ и други.

Възможността за инициране на одитни ангажменти за консултиране от Звеното за вътрешен одит е използвана от ръководството на Сметната палата.

Общото състояние на адекватността и ефективността на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата се оценява като “много добро”. Оценката се основава на самооценките на ръководителите на структурните звена в институцията за функционирането на финансовото управление и контрол като цялостен процес, който се прилага във всички дейности в Сметната палата.

III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2021 г.

Законът за финансовото управление и контрол в публичния сектор основно акцентира върху управленската отговорност и изисква организациите от публичния сектор да управляват средствата така, че да осигуряват постигане на целите на организацията и да гарантират опазването на обществените интереси. Само адекватните и правилно функциониращи системи за финансово управление и контрол могат да дадат разумна увереност, че целите на Сметната палата ще бъдат постигнати при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност. Петте компонента на интегрираната рамка (**контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация и мониторинг**) са взаимосвързани и контролът не се изчерпва само с финансов аспект, а се прилага към всички дейности и процеси в Сметната палата.

1. Контролна среда

Формулирането на ясни, изпълними и измерими цели е в основата на доброто управление в Сметната палата. Върховната одитна институция се стреми да осигури устойчиво изпълнение на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. Използва методологията за стратегическо управление на Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ (IDI), за да формулира предпоставките, върху които се основава изпълнението на Стратегията и извърши приоритизиране на Матрицата за изпълнение на Стратегията, преди да пристъпи към изготвяне на следващия оперативен годишен план. Това е знак, че ръководството има отношение към определената мисия и дефинира реални и постижими стратегически цели, съобразени с разполагаемите ресурси на институцията. През 2021 г., във връзка с обявената извънредна епидемична обстановка и предприетите мерки за ограничаване на опасността от разпространение на коронавируса на територията на Република България, в Сметната палата е въведена дистанционна работа. На всички одитори е осигурен VPN достъп и активна директория за включване във вътрешните информационни системи на Сметната палата. Одитните задачи са извършвани чрез одитен софтуер Пентана (без секретните обекти). Използвана е възможността за осъществяване на комуникация с одитираните обекти и

събиране на необходимата информация при осъществяването на одитите по електронен път.

1.1. Реализация на стратегическите цели и приоритети и изпълнение на годишните планове за 2021 г.

Сметната палата осъществява дейността си в съответствие с изискванията на правната рамка и МСВОИ. Одитната дейност се извършва по приета Годишна програма за одитната дейност на Сметната палата за 2021 г., в съответствие с Рамката за професионални становища на ИНТОСАЙ и при спазване на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата.

През 2021 г., във връзка с действащата Стратегия за развитие на Сметната палата за периода 2018–2022 г., дирекциите работят по мерки и дейности, включени в оперативните планове за изпълнение на стратегическите цели на палатата: извършване на независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор; изграждане на ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигурява високо квалифицирани, мотивирани и почтени служители; институция, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Разработени са стратегически цели на одитните дирекции, в съответствие със стратегическия план за одитната дейност на Сметната палата, а именно: използване максимално на обхвата на правомощията и свободата на действие, дадени от закона, при изпълнението на своите функции и отговорности с цел подобряване на управлението и отчетността на публичните ресурси; проследяване на рисковете в одитната среда и отчитане на очакванията на заинтересованите лица, за да бъдат избирани за одит важни въпроси от обществен интерес без да се прави компромис с независимостта на Сметната палата; базиране на работата на анализ и независима професионална преценка; предоставяне на Народното събрание, ръководствата на одитираните обекти и широката общественост уместна, обективна и навременна информация.

Във връзка със Стратегията за развитие са определени стратегическите цели за развитието на одитната дейност на одитните дирекции през следващите години:

Финансови одити - изразяване на независимо одитно мнение с разумна степен на сигурност доколко годишните финансови отчети на бюджетните организации са изготвени във всички съществени аспекти в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане; увеличаване на приноса на Сметната палата за подобряване на публичната отчетност и прозрачността при управлението на публичните средства в бюджетните организации; повишаване на степента на доверие на целевите потребители към финансовите отчети чрез предоставяне на своевременна информация за резултатите от финансовите одити; професионална преценка и запазване на професионален скептицизъм по време на финансовите одити в съответствие с МСВОИ.

Одит на съответствие - повишаване на приноса на одитите за съответствие за подобряване управлението на публичните средства и дейности и на качеството на публичните услуги чрез извършване на одити в областите, в които са установени високи рискове, управляват се значителни финансови ресурси, не е извършван одит или при предходни одити са установени съществени пропуски и нередности; извършване на одити за съответствие и оценяване на адекватността на изградените системи за финансово управление и контрол с цел подобряване на функционирането им за гарантиране на законосъобразното разходване на бюджетните средства; поощряване на прозрачността чрез предоставяне на надеждни доклади за това стопанисвани ли са ресурсите, осъществявано ли е управлението и добре защитени ли са правата на гражданите както се изисква от приложимите закони и разпоредби; поощрявана л е отговорността с докладване на отклоненията от законите и разпоредбите така, че да се предприемат мерки и да се посочат отговорните длъжностни лица за установените несъответствия с правната рамка. **Одити на изпълнението** - подобряване на икономичността, ефикасността и ефективността при управлението на публичните средства и дейности и на качеството на обществените услуги, както и за прилагането на принципите за добро управление, отчетността и прозрачността; извършване на независим, ефективен и ефикасен одит в публичния сектор по отношение на политики и национални програми, области със съществени рискове, както и области, където е съсредоточен общественият интерес; издаване на качествени и полезни доклади в съответствие с международно приетите стандарти за одитиране на ВОИ и прилагане на добрите практики в областта на одита на изпълнението; задълбочаване на професионалните контакти в рамките на ИНТОСАЙ, ЕВРОСАЙ и Контактния комитет чрез активно участие в мрежи, работни групи, семинари и конференции, както и планиране и осъществяване на съвместни и паралелни одити. **Специфични одити** - подобряване управлението на търговските дружества, държавните предприятия, юридическите лица по смисъла на чл. 6, ал. 3, т. 3 от Закона за Сметната палата, Българската народна банка, приватизирането на държавно и общинско имущество, предоставените публични средства и активи на лица извън публичния сектор, включително при изпълнение на концесионни договори; осигуряване на публичност и прозрачност на дейността на политическите партии и финансирането на предизборните кампании на участниците в изборите; изразяване на становища по изпълнението на държавния бюджет, бюджета на държавното обществено

осигуряване, бюджета на Националната здравноосигурителна каса и бюджетните разходи на Българската народна банка, съгласно Закона за Сметната палата.

С Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата са въведени процедури за управление и контрол на качеството на одитите, за да се гарантира спазване на всички изисквания и да се осигури издаване на полезни, адекватни, балансиран и точен одитни доклади. Осъществяването на одитите и на текущия контрол върху одитната дейност чрез специализирания софтуер „Пентана“ доведе до ограничаване на присъщия риск, както и до общо подобряване на контролната среда.

В Сметната палата са утвърдени и действат Етичен кодекс и Политика за интегритет.

Планирането и възлагането на обществените поръчки се осъществява съгласно разработения План-график за възлагане на обществени поръчки за 2021 г. и в съответствие с Вътрешните правила за възлагане на обществени поръчки в Сметната палата, съобразени със Закона за обществените поръчки.

През 2021 г. са приети или актуализирани и други вътрешни актове, регламентиращи както процеси в одитната дейност, така и от административно-управленски характер. (Приложение № 1).

Запазват действието си приети в предходни години вътрешни актове, които не противоречат на Закона за Сметната палата.

1.2. Условия за професионално и етично поведение

Една от целите на Сметната палата е поддържането на среда за осигуряване на спазването на високи етични принципи, заложен в МСВОИ 130 - Етичен кодекс, и Етичния кодекс на Сметната палата. В Етичния кодекс и Политиката за интегритет на Сметната палата са регламентирани основните ценности и принципи, които се прилагат и отстояват от ръководството и всички служители при изпълнение на техните професионални задължения. В правилата за професионална етика са регламентирани и механизми за наблюдение относно тяхното прилагане, както и нива на докладване при установени индикации за неспазване на етичните стандарти и принципи. Извършването на проверки и изготвянето на предложения за предприемане на последващи мерки при установени нарушения на етичните правила е в компетенциите на създадената Комисия по професионална етика на Сметната палата.

През 2021 г. продължи стремежът за стимулиране на атмосфера на доверие, сигурност и уважение посредством ефективна, прозрачна, точна и навременна вътрешна и външна комуникация.

Осигуряването на стриктно спазване на Етичния кодекс (МСВОИ 130), включен в Рамката за професионални становища на ИНТОСАЙ и на Етичния кодекс на Сметната палата, насърчаването сред служителите на чувство на институционална

принадлежност към Сметната палата и на съпричастност към нейните мисия и ценности, както и предотвратяването на конфликт на интереси, са задачи от първостепенна важност.

Прилаганите процедури за предотвратяване на конфликт на интереси осигуряват прилагането на принципите за независимост, обективност и безпристрастност при извършване на одитите и осъществяване на контрол на качеството на работата на одитните екипи. Повишаването на ефективността от прилаганите процедури за предотвратяване на конфликт на интереси в Сметната палата е от съществено значение за институцията и през 2021 г.

На интернет страницата на институцията, раздел „Обратна връзка“, могат да се подават сигнали и жалби за нередности и нарушения, конфликт на интереси, корупционни действия и др. Служителите на Сметната палата, граждани и служители на други институции могат да подават сигнали и в специалната кутия в сградата на Сметната палата.

1.3. Организационна структура

През 2021 г. не са извършвани промени в организационната структура на Сметната палата.

1.4. Политики и практики по управление на човешките ресурси

Важна част от контролната среда са политиките за човешките ресурси и свързаните с тях практики, обхващащи подбора, назначаването, прекратяването на трудовите правоотношения, обучението, оценката на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата. Те се осъществяват съгласно Закона за Сметната палата, Кодекса на труда, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, Правилника за вътрешния трудов ред в Сметната палата, Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, Стратегията за развитие на Сметната палата 2018 – 2022 г., в която стратегическите цели са непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители; изграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата в Сметната палата; поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност в Сметната палата.

Процесите по управление на човешките ресурси се администрат чрез програмен продукт, включващ взаимосвързани модули, и предоставят възможност за достъп, контрол и управление на дейностите на различни нива – ръководители, служители и администратори.

През 2021 г. са обявени и проведени 13 външни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности в Сметната палата. На основание Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите на Сметната палата, са проведени 11 вътрешни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности, като в резултат са преназначени: четирима служители на ръководна длъжност, деветима служители на одиторски длъжности и двама служители на експертни длъжности в администрацията на Сметната палата.

Конкурсните процедури са проведени в съответствие с Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите на Сметната палата.

Съгласно длъжностното разписание на институцията за 2021 г., в Сметната палата работят 417 служители. Сключени са трудови договори и са назначени през 2021 г. на следните длъжности 53 служители : старши одитор-първа степен - един; одитор (5); стажант-одитор (32); служители на ръководни длъжности в администрацията (1); служители на експертни длъжности (6); служители с технически функции в администрацията (8).

През 2021 г. са прекратени трудовите правоотношения на 39 служители на Сметната палата поради следните причини: придобито право за пенсия за осигурителен стаж и възраст (11); отправено искане от страна на служител (4); по взаимно съгласие на страните (6); постъпване на държавна служба (6); по време на срока за изпитване (8); със завръщане на замествания на работа (1); трудовото правоотношение е възникнало, след като работникът или служителят е придобил и упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст (1); продължава образованието си в учебно заведение на редовно обучение или постъпва на редовна докторантура (1); смърт на служител (1).

Обучение и развитие на служителите в Сметната палата – Процесът по обучение на служителите на Сметната палата цели придобиване, разширяване или усъвършенстване на професионалните знания и умения на служителите, при отчитане на заложените структурни и/или индивидуални цели, като се основава на приет от Сметната палата Годишен план за обучение на служителите.

През 2021 г. са реализирани 101 професионални обучения за общо 1269 участници, разпределени в следните основни програми:

Специализирани програми за професионално обучение – темите са насочени към области, които са специфични за дейността на съответната одитна дирекция или структурно звено в администрацията. Проведени са 71 обучения по следните основни теми: прилагане на МСВОИ и Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата; актуални въпроси, свързани с финансовата отчетност на бюджетните организации; доказателствена стойност на електронния документ; актуални въпроси от практиката по прилагане на Закона за обществените поръчки и Правилника за прилагане на ЗОП; защита на личните данни; основи на електронното управление; промени в Кодекса на труда; др.

Програми за обучение по информационни и комуникационни технологии – темите са насочени към осигуряване на знания и умения за работа със специализирани софтуерни продукти, необходими за изпълнение на конкретно възложени задачи. Проведени са 19 обучения по следните основни теми: практическото прилагане на одитни софтуери за анализ на база данни и контрол и/или за планиране и управление на одитната дейност и одитните задачи; обучение относно внедряване на Система за управление на информационната сигурност в Сметната палата; обучение за работа с Централизирана автоматизирана информационна система Електронни обществени поръчки (ЦАИС ЕОП); обучения за работа с електронен подпис и електронно подписани документи; умения за работа с програми за текстообработка, електронни таблици, презентационен софтуер, Windows Server 2016; и др.;

Програми с организационно-управленска насоченост - имат за цел усвояване на управленски знания и умения, развитие на специфични лидерски качества. Проведени са 10 обучения по следните основни теми: промени в административните актове и политики на Сметната палата; усъвършенстване на административните процеси, комуникацията и работните взаимоотношения между структурните звена; интервюто като метод за оценяване при подбор на служители; комуникация и лична ефективност; емоционална интелигентност; справяне с конфликти и работа в екип; лидерство, мотивация, екипна ефективност.

Програми за чуждоезиково обучение, които са насочени към осигуряване и/или усъвършенстване на езиковата подготовка на служителите, необходима за изпълнение на служебните им задължения. Проведено е обучение за петима служители.

Атестиране – годишното оценяване на трудовото изпълнение на служителите на Сметната палата е проведено в съответствие с разпоредбите на Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, като обобщените резултати са следните: оценени служители – 423; оценени служители с оценка 4 „Изпълнението е над изискванията” – 161; оценени служители с оценка 3 „Изпълнението отговаря на изискванията” – 257; оценени служители с оценка 2 „Изпълнението не отговаря

напълно на изискванията” - 5; оценени служители с оценка 1 „Изпълнението не отговаря на изискванията” – нито един.

През 2021 г. общото състояние на контролната среда е много добро. Създадени са адекватни условия за ефективно стратегическо и оперативно планиране на одитната дейност, за осигуряване на независимост, обективност и етично поведение на служителите, както и възможности за тяхното професионално и кариерно развитие. Наред с това, незапълненият одитен състав води до повишена натовареност на одиторите и показва необходимост от предприемане на допълнителни действия и мерки, които могат да се обобщят в две основни направления: повишаване на мотивацията и удовлетвореността от работата на назначените служители; повишаване на интереса към обявяваните външни конкурси.

Оценката на елемента „Контролна среда“ е „много добра“.

2. Управление на риска

Процесите по управление на риска са неразделна част от дейността на Сметната палата и от общия процес на управлението ѝ.

В Сметната палата са утвърдени Стратегия за управление на риска и указания за нейното прилагане, с което са осигурени адекватни условия за идентифициране, оценка и ефективен контрол на рисковете, които могат да повлияят негативно върху постигането на целите на одитната институция.

В Сметната палата е създаден Специализиран съвет за управление на рисковете (ССУР), който работи като постоянно действащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в Сметната палата.

Специализираният съвет за управление на рисковете продължи да оказва съдействие и да подпомага ръководителите на структурните звена за идентифициране и управление на рисковете, както и усъвършенстването и развитието на координацията и контрола на дейността по управлението на рисковете в Сметната палата.

Във връзка със Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., както и с утвърдените стратегически цели и приоритети, са формулирани оперативните цели на всяко структурно звено.

Съгласно Стратегията за управление на риска в Сметната палата на всеки 6 месеца се извършва мониторинг на средните и високи остатъчни рискове, а на всеки 12 месеца – на ниските рискове. В изпълнение на това изискване през периода февруари-март 2021 г., а впоследствие и през периода септември-октомври 2021 г. е извършен преглед на оперативните риск-регистри. От ръководителите на структурни звена, отговорни за актуализиране на риск-регистрите, е предоставена информация за: изпълнението на планираните допълнителни контролни дейности, предприети за ограничаване на остатъчните рискове в риск-регистрите; промените във вероятността и влиянието на остатъчните рискове, вследствие на изпълнението на планираните допълнителни контролни дейности; актуализирани са и риск-регистрите. От работни

екипи на ССУР е извършен преглед на проектите на риск-регистри на структурните звена. При изготвянето на становищата от ССУР във връзка с риск-регистрите са отчетени: приемливите нива на риска и риск-апетита на Сметната палата; наличието на адекватни мерки за управлението на съществените и значимите рискове; предприетите действия и текущи контролни дейности и необходимостта от допълнително въвеждане на дейности; разпределението на срокове и задължения и мотивираните предложения за приемливото ниво на риска.

Направена е връзка между оперативните цели на съответното звено и относимите стратегически цели на Сметната палата.

При изготвянето на становището от ССУР във връзка с риск-регистрите са отчетени: приемливите нива на риска; наличието на адекватни мерки за управлението на съществените и значимите рискове; предприетите действия и текущи контролни дейности и необходимостта от допълнително въвеждане на дейности; разпределението на срокове и задължения и мотивираните предложения за приемливото ниво на риска.

Докладвани са резултатите от управлението на присъщите и остатъчните оперативни рискове, идентифицирани от структурните звена, в съответствие с изискванията на Стратегията за управление на риска в Сметната палата във връзка с Указанията за управление на риска, чрез своевременно организиране и координиране на изпълнението на тези дейности. Постигната е обвързаност между етапите на управлението на риска „мониторинг“ и „докладване“.

През 2021 г. ССУР подпомогна Сметната палата за постигането на целите чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, анализиране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им, както и прилагане на координационен механизъм за отчетност и докладване.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители.

Процесът по управление на риска е адекватен и ефективен, осигурява интегриране на резултатите по структурни звена, като идентифицира възможности за подобрения.

В резултат на изпълнението на Стратегията за управление на риска в Сметната палата са постигнати целите за: утвърждаване на организационна култура и разбиране за необходимостта и ползата от управление на рисковете; преминаване от формално изпълнение на законово изискване за въвеждане на процеса по управление на риска към прилагане на ефективен и работещ модел; минимизиране на рисковете, свързани с постигането на целите на Сметната палата; ефективно функциониране на системата за финансово управление и контрол в институцията.

Осигурена е публичност и прозрачност на дейността по управление на риска в Сметната палата чрез текущо и систематично поддържане на актуална информация. В раздел „Управление на риска“ на вътрешния портал на Сметната палата са публикувани Стратегия за управление на риска в Сметната палата, Указания за управление на риска в Сметната палата, Правила за дейността на ССУР, образци на документи, риск-регистри, протоколи от заседания на ССУР и други документи, с което е постигната информираност на всички одитори и служители от институцията.

Оценката на елемента „Управление на риска“ е „много добра“.

3. Контролни дейности

Контролните дейности са всяко едно действие, насочено към минимизиране на риска и увеличаване на вероятността за постигане на целите и задачите на Сметната палата. Контролните дейности в Сметната палата са въведени в зависимост от извършената оценка на риска.

От ръководството на Сметната палата са въведени контролни дейности, които покриват рисковете и помагат да се постигнат целите с оглед получаването на разумна увереност, че рисковете са минимизирани чрез съответните контроли. Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите и разходите за осъществяването им не превишават очакваните от тях ползи. Контролните дейности се прилагат във всички функции и процеси и на всички нива в Сметната палата.

През 2021 г. продължи процесът на подобряване на контролните практики и процедури както в одитната, така и в административната дейност.

За ограничаването на риска за нарушаване на независимостта на одитора са въведени редица процедури, включени в приети от Сметната палата вътрешни актове като: Етичен кодекс, Правилник за подбор, назначаване, повишаване на квалификацията и оценка на изпълнението, Наръчник за прилагане на международно приетите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата, Политика по интегритет и др. (деклариране на обстоятелства; процедури за контрол на качеството; процедури за обсъждане и за документиране на обсъжданията между одиторите и заинтересованите страни, между одиторите и лицата, упражняващи контрол на качеството; ротация на екипите; екипна работа; самооценка на уязвимостта на интегритета и набелязване на мерки за засилване на устойчивостта).

С Наръчника за прилагане на МСВОИ и одитната дейност на Сметната палата са дефинирани правила, процедури и стъпки, както и адекватни и ефективни контролни дейности на всички етапи от одитния процес, които са прилагани в съответствие с идентифицираните и оценени рискове и е осигурено непрекъснатото им осъществяване. От директорите на одитните дирекции и началниците на отдели е извършено текущо наблюдение на изпълнението на одитните задачи, давани са насоки за подобряване, осъществяван е контрол на качеството при изпълнение на одитните задачи, давани са препоръки за повишаване на професионалната компетентност и необходимостта от обучение и самообучение на одиторите.

Въведените в одитните дирекции контролни дейности покриват определените рискове и помагат за постигане на целите.

Дейността по контрола на качеството от ръководителите на одитни екипи, началниците на отдели, директорите на дирекции и заместник-председателите е съобразена с целите на процеса за контрол на качеството на одитната дейност, които произтичат от Закона за Сметната палата и Наръчника, които са:

- осигуряване на високо професионално ниво при постигане на целите на Сметната палата и осъществяване на одитната дейност в съответствие с изискванията на международно признатите одитни стандарти и националното законодателство;

- осигуряване на високо качество на одитната дейност чрез текущо наблюдение за въвеждане и прилагане на единни/общии добри практики при изпълнението на всички одитни задачи.

На оперативното ниво се изпълнява процес за контрол на качеството, който осигурява постигане на разумна увереност, че:

- одитът е извършен в съответствие с международно признатите одитни стандарти и приложимите законови и регулаторни изисквания;

- издаденият одитен доклад и одитно мнение са уместни/подходящи при съществуващите обстоятелства.

Процесът по планиране, изпълнение и докладване на одитни задачи и извършване на текущ контрол на качеството е унифициран посредством приложението „Пентана“. През 2021 г. одитните задачи в голямата си част са извършени в приложението „Пентана“.

Рискът от пропускане на стъпки и документи е минимизиран, тъй като процесът е добре организиран и ясно и последователно е формулиран в приложението „Пентана“. Ролите и отговорностите в приложението са ясно разписани, като е създадена необходимата организация за прилагането ѝ.

Предварителното проучване и изготвянето на програма за изпълнение на одитната задача се извършва по установения с Наръчника формален ред чрез попълване на приложените образци на работни документи, включително и по отношение на контрола на качеството.

Във връзка с мерките за ограничаване на пандемията от COVID-19 е въведена възможност да се използва и съставя одитна документация в електронен формат и след обсъждане между дирекция РОД и одитните дирекции. През 2021 г. Наръчникът – Обща част, е актуализиран, като е допълнена и конкретизирана процедурата по

върчване на проекта на одитен доклад на бившите ръководители на одитираната организация през одитирания период. Приети са също така и актуализирани образци на работни документи за събиране и обобщаване на предвидената за ежегодно предоставяне на АОП информация от страна на Сметната палата.

Контролните практики и процедури по отношение на административната дейност, включително на бюджетния процес, са прилагани ефективно и непрекъснато. Осигурено е разделяне на отговорностите и са определени задължения на всички нива. Отговорностите на служителите са разпределени по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол. Въведени са контролни процедури за пълно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции. Предварителният контрол се осъществява чрез проверки от дирекция „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“, като проверката се извършва преди полагането на двойния подпис.

Системата за двойния подпис не разрешава поемането на финансови задължения или извършването на плащания без подписа на председателя на Сметната палата и главния счетоводител, или упълномощени от него служители. Утвърдена е „Инструкция за документооборота на финансово-счетоводната дейност на Сметната палата“, която осигурява условия за упражняване на ефективен контрол върху бюджетната дейност на Сметната палата и съхраняване на съдържащата се в документите информация.

Приети са нови Вътрешни правила за организацията на електронния и хартиения документооборот, дейността на учрежденския архив и използването и съхранението на печатите и щемпелите в Сметната палата, регламентиращи изпълнението на отделните дейности, като по този начин се намаляват рисковете за постигане на целите.

Актуализиран е съставът на постоянно действащата експертна комисия, която извършва експертиза на документите, организира подготовката и предаването на ценни документи в съответния държавен архив и изготвянето на актове за унищожаване на документи с изтекъл срок на съхранение.

Установена е практика да се сканират доклади след приключване на междинната експертиза и поетапно да се публикуват в създадената рубрика „Електронен архив – доклади“ на вътрешната страница на Сметната палата.

Организиран е непрекъснат процес по обработване и архивиране на документите и са създадени условия за съхранението им, съгласно нормативните изисквания. Извършват се ежемесечни и годишни проверки на наличността и правилното поддръждане на документите.

Периодично се извършва преглед и се анализират предприетите действия и контролните дейности за изпълнението на планираните цели.

При възлагането на обществени поръчки действат контролни механизми, чрез които не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. Вътрешните правила за възлагането на обществените поръчки в Сметната палата и Вътрешните правила за поддържане на

„Профила на купувача“ са публикувани на интернет страницата на Сметната палата. Дирекция „Правно-нормативно осигуряване“ изпълнява основна функция за законосъобразно провеждане на процедурите по Закона за обществените поръчки и сключване на договорите.

Прилагани са съответните контролни дейности по осигуряване на нормалното функциониране и надеждността на информационните системи на Сметната палата от отдел „Информационно обслужване“.

През 2021 г. е приключен процесът по миграция на данните на нови сървъри - прехвърляне на съществуващи бази данни на нови сървъри с нови операционни системи.

Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите, и разходите за осъществяването им не превишават очакваните от тях ползи.

Оценката на елемента „Контролни дейности“ е „много добра“.

4. Информация и комуникация

Системите за информация и комуникация в Сметната палата осигуряват идентифициране, събиране и разпространяване на надеждна и достоверна информация в оптимални срокове, която позволява всяко длъжностно лице в институцията да изпълнява своевременно задълженията си, включително чрез системите за отдалечен достъп. Развитието им е фактор за информираност на обществото и заинтересованите страни и за подобряване на публичното управление.

В изпълнение на Закона за Сметната палата и спазвайки стратегическия принцип за публичност и прозрачност, институцията дава гласност на резултатите от своята дейност. През 2021 г. е изградена нова интернет страница на Сметната палата, която е с модерна и съвременна визия, с по-ефективна организация на информацията за потребителите и по-бързо и удобно администриране. На нея и през 2021 г. са публикувани всички приети одитни доклади за извършени одити, доклади за последващ контрол за изпълнение на препоръките, дадени от Сметната палата, съобщенията за връчените проекти на одитни доклади, извлечения от протоколи за заседанията на Сметната палата за начина на гласуване, информация за международната дейност, за сътрудничество със заинтересованите страни, за възможностите за кариерно развитие в институцията.

Чрез интернет страницата си Сметната палата осигурява и прозрачност на отчетите на партиите и техните дарители по Закона за политическите партии и по Изборния кодекс. През 2021 г. са публикувани освен годишните финансови отчети, и отчетите за участниците в изборите за Народно събрание на 4 април, на 11 юли и на 14 ноември 2021 г., на участниците в изборите за президент и вицепрезидент на 14 ноември 2021 г. и на участниците в последвалия балотаж на 21 ноември 2021 г. Публикувани са и съответните образци на документи и указания. С подкрепата на Фондация Български институт за правни инициативи по международния проект „Борба с корупцията“ е издадена и изпратена на участниците в изборите брошура, за да ги

подпомогне да спазят изискванията по Изборния кодекс за осигуряване на публичност и прозрачност при финансиране на предизборната кампания.

Посещенията на интернет страницата на Сметната палата през 2021 г. са 102 671, което е с около 4500 повече в сравнение с миналата година. Посетителите са 44 357, с близо 9 хил. повече от 2020 г. Нарастват новите посетители, което би могло да се обясни от една страна, с предизвикващи голям обществен интерес одитни доклади, а от друга - с персонални промени в кръга от заинтересованите лица, както и с проявения интерес на млади хора към реални възможности за работа в Сметната палата. Делът на посетителите в активна възраст между 35 и 54 г. е най-голям – общо 42,74% . От възрастовата група между 25 и 34 г. има също добра посещаемост – 17,2%, което е индикация за интерес към институцията от младите хора като възможност за кариерно развитие. По брой на посетителите по географски признак в интернет страницата на Сметната палата след България (88,63% от всички), се нареждат САЩ (853), Китай (413), Обединеното кралство (329), Германия, Турция, Северна Македония, Франция, Белгия и др. По вида използвано устройство над 63,4% от потребителите я достъпват през настолен компютър или лаптоп, над 35,4% - от мобилен телефон, а 1,2% - през таблет.

Изготвени са петдесет и две прессъобщения по одитни доклади и във връзка с резултати от одитната и друга дейност на институцията. Интервютата в печатни и електронни медии са дванадесет.

Осигурен е и достъп до обществената информация, в съответствие със Закона за достъп до обществената информация, на журналисти, граждани и неправителствени организации. Отчетът за дейността на Сметната палата по Закона за достъп до обществена информация за 2020 г. също е публикуван на интернет страницата на институцията.

Чрез интегрираната информационна система, включваща и деловодната система и интранет портала, се осъществява достъп на всички служители до одитната методология, решенията, вътрешните документи, служебна и външна информация, включително от средствата за масово осведомяване. Споделя се полученият опит по време на съвместни срещи, семинари и други форуми на одитори от Сметната палата с представители на други Върховни одитни институции, публикува се и информация за добрите практики на други сметни палати и на международните професионални организации.

Сметната палата осъществява и обмен на електронни документи с други институции и държавни администрации като част от Системата за електронен обмен на съобщения, администрирана от Държавна агенция „Електронно управление“.

По случай 140 години от началото на дейността на Върховната сметна палата - първи март 1881 г., бе издадена книгата „Сметната палата и напредъкът на България“, съдържаща осем интервюта с настоящи и бивши ръководители на Сметната палата от възстановяването на институцията досега, като изданието бе представено пред служителите на Сметната палата и медии. В интервютата те споделят важни и малко известни факти за историята и развитието на институцията и резултати, свързани с одитната ѝ дейност.

За насърчаване на институционалната принадлежност и мотивация на служителите за трета поредна година през 2021 г. Сметната палата присъди своите ежегодни награди – „Одитор на годината“, „Одитен екип на годината“, „Ръководител на годината“ и „Партньор на Сметната палата“. Наградата „Одитор на годината“ се връчва на одитор с изявен професионализъм, инициативност, принос в подобряване на одитния процес и способност за работа в екип. Призът „Одитен екип на годината“ се връчва за изключителен принос за постигане на съществени одитни резултати при конкретен одит, чрез които се съдейства за подобряването на управлението в публичния сектор. Призът „Партньор на 2021 година“ за ефективно сътрудничество в областта на контрола на обществените поръчки бе връчен на Агенцията за държавна финансова инспекция.

През 2021 г., макар и в трудните условия на епидемичната обстановка, породена от разпространението на COVID-19, Сметната палата продължи да развива сътрудничеството си със заинтересованите страни – граждани, професионални и неправителствени организации, академични среди, медии.

Сключено е споразумение за сътрудничество, с което се укрепват и развиват взаимодействието, координацията и информираността на Върховната одитна институция с Министерството на финансите, включително с Изпълнителната агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“ и с Агенцията за държавна финансова инспекция, по отношение на техните функции.

През 2021 г. Сметната палата активно участва в работата на Експертния съвет по чл. 246 от Закона за обществените поръчки като постоянно действащ орган за сътрудничество между одитната институция, Агенцията по обществени поръчки и Агенцията за държавна финансова инспекция.

Председателят на Сметната палата участва в работата на Координационния съвет по концесиите, чрез който се гарантира постоянна координация и устойчивост при определянето и изпълнението на държавната политика в областта на концесиите. Сметната палата осъществява последващия външен контрол на тази дейност.

Представители на Службата на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), като част от временна мисия за наблюдение на спазването на международните стандарти за демократични избори, се срещнаха с ръководството на Сметната палата и с представители на одитна дирекция „Специфични одити“, за да

обсъдят основните моменти в правната рамка за финансирането на предизборните кампании на участниците в изборите през 2021 г., отчитането им пред Сметната палата, както и цялостния финансов контрол, който упражнява одитната институция върху процеса.

Като част от сътрудничеството на одитната институция с неправителствения сектор, Институтът по пазарна икономика осъществи Преглед на одитните доклади на Сметната палата, седмо издание, като част от изследването „Успехите и провалите на българските правителства“. Последното изследване е въз основа на всички публикувани одитни доклади за дейността на централната администрация до 30 юни 2021 година. Разгледаните доклади в изследването са общо 1035 обхващат **23 години от работата на администрацията и включват разходи за близо 156 млрд. лв. публични средства.**

Председателят на Сметната палата Цветан Цветков бе удостоен с почетния плакет на Института на дипломираните експерт-счетоводители - ИДЕС. Отличието му бе присъдено за приноса му за развитието на финансово-счетоводната сфера в страната ни и за развитието на одиторската професия.

Сметната палата бе отличена като партньор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, за ефективно сътрудничество, допринесло за утвърждаването и развитието на специалността „Стопански и финансов контрол“.

Успешно премина контролен одит на Системата за управление на информационна сигурност, с който беше защитен международния сертификат ISO/IEC 27001:2013. Сертификатът по стандарт ISO 27001 демонстрира пред обществото, че одитната институция осигурява адекватен контрол по отношение на конфиденциалността, целостта и достъпността на защита на информацията, която съхранява и с която работи. Сметната палата работи с данни и съхранява важна информация във връзка с одитната си дейност по Закона за Сметната палата и по други специални закони. Затова обхватът на сертификация включва прилагането на система за управление на информационната сигурност при извършване на одити за контрол на изпълнението на бюджета и други публични средства и дейности съгласно Закона за Сметната палата и международно признатите одитни стандарти, както и при осъществяване на административни дейности по Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите, Закона за политическите партии и Изборния кодекс .

Официалният сайт на Сметната палата е изцяло обновен. Новата визия напълно отговаря на изискванията на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги. Сайтът е разработен с адаптивен дизайн съгласно „Правилата за институционална идентичност на интернет страниците и портали на държавната администрация“. Спазени са и всички изисквания по отношение на информационната сигурност.

За да се реализира стратегическата цел за подобряване на ефективността и контрола на одитния процес, продължи внедряването на специализирания одитен софтуер Pentana. Системата се обновява до последни версии и се използва като основен инструмент при изпълнение на одити.

Реорганизираната административна информационна система (АИС Документооборот) се допълни с нови функционалности и през 2021 г. се превърна в модерен инструмент за работа с документооборота на Сметна палата. Чрез нея се извършва документиране на всички операции, процеси и трансакции с цел осигуряване на адекватна одитна пътека за проследимост и наблюдение.

Постоянно се усъвършенства и Автоматизираната информационна система за „Административно-наказателна дейност“ (АНД), Системата „Административно-наказателна дейност“ (АИС АНД) служи за въвеждане на събития и документи, свързани с процеса по административно наказване, при спазване на поредността на събития в процеса и за подпомагане на работата по тези документи от момента на създаването или приемането им до момента на приключване на работата по тях. АИС АНД осигурява управление на информационния достъп на потребителите до различни дейности, въвеждане на събития и области на административно-наказателните преписки. Реализира се Единен регистър на административното наказване.

Надградена е Системата за централизирано управление на печата. Закупени са нови етажни мултифункционални устройства. Този тип устройства разполагат със специализиран софтуер, позволяващ да се проследява статусът на машината и състоянието на консумативите, да се осъществява 24-часова поддръжка и наблюдение на печатната инфраструктура, както и възможност за предвиждане на нейното развитие и оптимизиране в дългосрочен аспект.

Изключително важно предимство на тези машини е контролът и отчетността чрез изготвяне на разнообразни справки за разходваните материали по отделни звена или за конкретни служители. Достигнато е и високо ниво на сигурност чрез индивидуална идентификация на всеки потребител.

С цел подобряване производителността на работната среда и защитата на данните бяха извършвани следните дейности:

1. Ежедневно се осъществява мониторинг на сървърите, информационните системи, мрежовото оборудване, антивирусната защита и всички останали компоненти на информационно-комуникационната среда на Сметна палата.

2. Подмени се остарялата техника чрез закупуване и подмяна на голям брой преносими и настолни компютри, както и мултифункционални устройства. Изцяло беше подменена печатащата и сканираща техника в изнесените работни места.

3. Извърши се репликация на информационните системи - процес на обмяна на данни между първичния сървър, на който е разположена съответната информационна система, и вторичния, пазещ копие на цялата система в реално време. Така при срив на дадена информационна система веднага може да бъде пуснат в употреба дублиращият сървър.

4. Архивиране /бекъп/ на информационните масиви - процес, при който се създават резервни копия (архиви, бекъпи) на информационните масиви. За по-добра защита архивираните данни се прехвърлят на различни външни носители.

5. Актуализация (ъпдейт) на операционните системи, офис пакетите и базите данни. Те са от изключително важно значение на защитата на информационните масиви от злонамерени атаки. Най-новите защити отстраняват уязвимостите и грешките, а понякога добавят и нови функционалности.

Оценката на елемента „Информация и комуникация“ е „много добра“.

5. Мониторинг

През 2021 г. като част от процеса по управление на риска е извършен текущ мониторинг на идентифицираните рискове, както и на контролните дейности, въведени за тяхното ограничаване. В резултат на осъществения мониторинг са направени предложения за надграждане и/или актуализиране на някои от контролите, с оглед постигането на по-голяма ефективност от тяхното прилагане.

Осъществен е мониторинг на остатъчните рискове, който дава увереност, че процесът по управление на риска е адекватен и ефективен и предприетите действия са довели до намаляване на риска до приемливо ниво. Лицата, отговорни за управлението на рисковете (директори на одитни дирекции, началник отделите, административните ръководители на изнесените работни места и отговорниците за изпълнение на целите) наблюдават и периодично докладват на Специализирания съвет за управление на риска състоянието на рисковете.

Изпълнението на одитните задачи също е обект на постоянен текущ мониторинг и контрол на качеството. Констатираните пропуски се обсъждат своевременно с одитните екипи, с цел тяхното преодоляване и подобряване на качеството на одитната дейност.

Въведена е система за мониторинг за оценка на степента, в която прилаганите одитни процедури удовлетворяват изискванията на Наръчника и гарантират спазването на изискванията на стандартите чрез попълване на въпросници в ПП Пентана. Спецификите на системата за мониторинг и контрол на качеството на одитната дейност при одитите, изпълнявани от одитните дирекции, са определени в Наръчника. Лицата, осъществяващи контрол на качеството са ръководителят на одитния екип, началникът на отдел, директор на дирекция, заместник-председатели и Сметната палата. Функциите на органите и лицата във връзка с процеса за контрол на качеството се определят със Закона за Сметната палата, Наръчника, издадени указания, длъжностни характеристики и заповеди на председателя и заместник-председателите на Сметната палата.

Изпълнени са дейностите, свързани с осъществяването на мониторинг: въвеждане и наблюдение на мерките за управление на рисковете, преглед на специфичните процеси и текущ анализ на рисковете, с цел идентифициране на

възможностите за подобряване на процеса и установяване на промени в рисковия профил.

Постигната е целта на процеса по осъществяване на мониторинг, а именно да се наблюдава дали вероятността и влиянието на идентифицираните рискове се променя и да се получи увереност, че процесът по управление на риска е ефективен, както и че са предприети действия за намаляване на риска до приемливо ниво. Осъществен е мониторинг върху процеса по изготвянето на риск-регистрите на структурните звена в Сметната палата, чрез анализ на риск-регистри и на мотивите, свързани с промяна в приемливите нива на остатъчните рискове. Докладвани са резултатите от управлението на присъщите и остатъчните оперативни рискове, идентифицирани от структурните звена, в съответствие с изискванията на Стратегията за управление на риска в Сметната палата във връзка с Указанията за управление на риска, чрез своевременно организиране и координиране на изпълнението на тези дейности. Постигната е обвързаност между етапите на управлението на риска „мониторинг“ и „докладване“.

Звеното за вътрешен одит (ЗВО) е предоставило допълнителна увереност за ефективното функциониране на системите за финансово управление и контрол чрез извършването на одитните ангажименти въз основа на оценката на риска.

Оценката на елемента „Мониторинг“ е „много добра“.

IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2022 г.

Със Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. се поставиха цели пред институцията в следващите пет години и това налага да се извърши оценка на рисковете, които застрашават постигането на стратегическите цели:

1. Сметната палата да извършва независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор.
2. Сметната палата да изгради ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигури висококвалифицирани, мотивирани и почтени служители.

3. Сметната палата да бъде институция за пример, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Сред стратегическите цели и приоритети за 2022 г. са:

- Актуализиране и въвеждане на подходящи процедури и инструменти, включително одитни методологии, за изпълнение на законово установените правомощия на Сметната палата;
- Продължаващо прилагане на специализирани одитни софтуери във всички одити на Сметната палата;
- Изградената система за осигуряване на качеството да предоставя разумна степен на увереност, че одитите и другата дейност са изпълнени в съответствие с международно признатите одитни стандарти и приложимите правни и регулаторни изисквания. Приети са нови международни Стандарти за контрол на качеството, спрямо които се очаква да бъдат разработени нови процедури, съобразени с новите изисквания;
- Изграждане на система за външен контрол на качеството на одитната дейност;
- Усъвършенстване на методиката за планиране и отчитане на натовареността на одиторите;
- Оповестяване на одитните доклади по подходящ начин и на разбираем и ясен за заинтересованите лица език;
- Активизиране и разширяване на участието в инициативи на международната одиторска общност, които допринасят за повишаване на институционалния и административен капацитет на Сметната палата;
- Продължаваща подкрепа на усилията на Министерството на финансите в процеса по модернизиране на счетоводството в публичния сектор, с цел осигуряване на приемлива рамка за финансово отчитане;
- Непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители;
- Надграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата на служителите в Сметната палата;
- Поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност към Сметната палата;
- Подобряване на взаимодействието с Народното събрание и другите заинтересовани потребители на информацията от одитните доклади за засилване на отчетността и прозрачността в публичния сектор.

За да се осигури устойчиво изпълнение на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., се прилага методологията за стратегическо управление на Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ (IDI). За преодоляване на възникналите

трудности Сметната палата изпълни приетата процедура за приоритизиране на стратегическите цели и дейности, основана на най-актуалните международни практики за стратегическо управление на БОИ – Наръчник за стратегическа управление на БОИ (SAI Strategic Management Handbook), разработен от Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ (IDI). Процедурата включва формулиране на предпоставките за изпълнение на целите, дефинирани на причинно-следствените връзки между целите, извършване на SWOT за влиянието на промените в средата (включително пандемията от COVID-19) върху стратегическите цели на институцията, както и прилагане на критерии за оценка на значимостта и осъществимостта на всяка стратегическа цел и дейностите към нея. Приоритизацията дава ценна информация за посоката, в която институцията може да насочи ограничените си ресурси, за да добавя по-голяма стойност за одитираните организации и гражданите. Окончателно решение по приоритетното подреждане на стратегическите цели би имало дългосрочен ефект върху дейността на Сметната палата, поради което е уместно да бъде взето от следващия ръководен състав на Върховната одитна институция.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА

През изминалия период Звеното за вътрешен одит фокусира дейността си върху постигането на целите и дейностите, заложи в Стратегическия и Годишния план на звеното:

Стратегическа дейност 1: Извършване на рисково-базирано планиране на одитните ангажименти, като непрекъснато насочва дейността си към високорисковите процеси и дейности в СП

Извършиха се одитни ангажименти за даване на увереност и консултиране, които са в съответствие с изготвения рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2021 г. Елементите на одитната вселена на Сметната палата се приоритизираха в съответствие с изготвената оценка на риска. Допълнително бяха извършени следните дейности:

- преглед и актуализиране на одитните единици в одитната вселена;
- извършване на оценка на риска и приоритизиране на елементите на одитната вселена на СП;
- преглед на Статута на звеното за вътрешен одит с цел съответствие с изискванията на Закона за вътрешен одит в публичния сектор и Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит, след което бе актуализиран Статутът на ЗВО;
- изготвяне на рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2021 г.
- изготвяне на нов стратегически план за периода 2021 – 2023 г.

Стратегическа дейност 2: Осигуряване на въздействащо докладване на резултатите от одитната дейност и навременно проследяване на напредъка

За постигането на целта ЗВО прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажименти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2021 г. са издадени следните одитни доклади/становища, които са предварително обсъдени и съгласувани с отговорните длъжностни лица:

- Одитен ангажимент (ОА) 2001 У „Адекватност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на одитите за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти“, започнат в края на 2020 г., преходен. Целта на одитния ангажимент е да се предостави мнение относно адекватността на процесите по планиране, изпълнение и докладване на одитите за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти, както и да се идентифицират възможности за подобряване.;
- ОА 2109 К, извънпланов – одитен ангажимент за консултиране относно адекватността на прилаганите процедури по контрол на качеството в одитна дирекция II „Одити за съответствие при финансовото управление“ съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност и Закона за Сметната палата за периода 01.01.2020 - 30.06.2021 г. Този одитен ангажимент извън планираните одитни ангажименти в Годишния план за дейността на ЗВО и е възложен със заповед на председателя по негово искане;
- Изготвяне на окончателни резултати от извършена проверка, възложена със заповед на председателя №42 от 28.02.2020 г. „Степен на сигурност на сградата на Сметната палата и спазване на правилата за видеонаблюдение“, на който през 2020 г. са представени междинните резултати от проверката с докладна записка № 08-29-25 от 14.10.2020 г. на ръководителя на Вътрешния одит. На 02.02.2021 г. е обсъдено изпълнението на препоръки във връзка с междинен доклад (докладна записка с вх. № 08-29-25 от 14.10.2020 г.). Експертният съвет по информационна сигурност реши да предложи на председателя на Сметната палата да възложи извънреден одит на Звеното за вътрешен одит с цел подпомагане на изпълнението на препоръките в ОА 2007 У. Темата на одита ще бъде допълнително формулирана и гласувана на следващо заседание на ЕСИС, като до момента не е възложен такъв и не е финализиран ОА 2007 У. Окончателните резултати, изготвени въз основа на съгласуване с директор на дирекция „Сигурност“ и Експертния съвет по информационна сигурност, са представени с докладна записка № 08-26-36 от 11.08.2021 г.;
- ОА 2101 У – одитен ангажимент за даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по доставка и поддръжка на ИТ системите и ресурсите. Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на прилагания процес по доставка и поддръжка на ИТ системите и ресурсите;

- ОА 2103 У "Вземане на решения, изпълнение и отчитане ". Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по вземане на решения, изпълнение и отчитане от Сметната палата;

- ОА 2105 У "Изготвяне на Годишен финансов отчет". Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по изготвяне на Годишен финансов отчет на Сметната палата, начисляване, изплащане и отчитане на разходи за издръжка и капиталови разходи;

- ОА 2106 У - за даване на увереност относно адекватността и ефективността на процеса по опазване, поддръжка, строителство, експлоатация и застраховане на активите;

- ОА 2108 У „Проследяване на изпълнението на препоръките“. Целта е да се проследят предприетите действия по дадените препоръки в резултат на одитни ангажименти, извършени съгласно Годишния план на ЗВО за 2018 г., 2019 г. и 2020 г.;

Към октомври 2021 г. прегледаните препоръки от одитни ангажименти, извършени през 2018 г., са със статус 74 % изпълнени /26 от 35/, в процес на изпълнение са 17 %, неизпълнените препоръки са 9%. Проследените препоръки за 2019 г. са със статус 70 % изпълнени /14 от 20/, 25 % са в процес на изпълнение и 5 % неизпълнени препоръки. За 9 от дадените през 2020 г. препоръки все още не е настъпил крайният срок за изпълнение, за 3 препоръки не са определени срокове. Проследените препоръки за 2020 г. са със статус 67 % изпълнени /2 от 3/, 33 % са в процес на изпълнение, неизпълнени препоръки няма. Предвид пандемичната обстановка в страната, ЗВО отчита много добро изпълнение на дадените препоръки.

- Осъществени участия и консултации на ръководителя на ЗВО в работни групи, както и участия в:

- о работата на Специализирания съвет по управление на риска;

- о работата на Експертния съвет по информационна сигурност.

- Изготвен отговор на въпросник за проучване на практиките на ВОИ по отношение на дейността по вътрешен одит, получен от ВОИ на Босна и Херцеговина;

- Периодично докладване на рисковете, определени в риск-регистъра на Звено за вътрешен одит;

- Изготвен анализ за необходимостта от човешките ресурси в ЗВО;

- Изготвени становища, касаещи вътрешно-нормативната база:

- о Становище по докладна записка №08-29-25 от 21.01.2021 г. от директор на дирекция „Сигурност“ по отношение на извършена оценка на охранителната дейност и степен на сигурност на сградата на Сметната палата и спазване Правилата за видеонаблюдение;

- о Консултация на ЕСИС при разработването на критерии за критични информационни системи;

о Изготвяне на годишен доклад за състоянието на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата за 2020 г.

о Становище по докладна записка с вх. № 08-30-4/23.03.2021 г., относно изменение и допълнение на Вътрешните правила за правата, задълженията и отговорностите на потребителите на информационните системи на Сметната палата;

о Становище по докладна записка с вх. № 08-30-4/23.03.2021 г., относно изменение и допълнение на Вътрешните правила за администриране на Системата за контрол на достъпа в сградата на Сметната палата, гр. София, ул. „Екзарх Йосиф“ № 37 и реда за предоставяне на извадки от информационния й масив;

о Становище по докладна записка с вх. № 08-30-4/23.03.2021 г., относно изменение и допълнение на Вътрешните правила за използване на технически средства за видеонаблюдение и реда за достъп до записи от системата за видеонаблюдение в сградата на Сметната палата, гр. София, ул. „Екзарх Йосиф“ № 37.

Резултати от ангажиментите на вътрешния одит

При извършените през 2021 г. от Звеното за вътрешен одит одитни ангажименти се установи, че от констатираните през предходната година слабости при прилагането на общата рамка за изграждане на СФУК в Сметната палата са предприети действия по осигуряване на отчетност относно напредъка по изпълнение на целите, както и при формулиране на целите на процесите. Сметната палата е приела Стратегия за развитие на човешките ресурси и Правилник за международната дейност, които са в изпълнение на препоръка на Звеното за вътрешен одит.

Сметната палата е предприела необходимите действия за преминаване към електронен документооборот и всички структурни звена използват електронен подпис при представянето на електронните документи в АИС Документооборот. След препоръка на ЗВО за осъществяване на контрол по изпълнение на решенията, приети от Сметната палата, и заповедите, издадени от председателя на Сметната палата, е изготвена заповед на председателя, с която се осъществява мониторинг върху поставените задачи.

Управлението на риска в Сметната палата е последователен, структуриран и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички ръководители, одитори и служители. Риск-регистрите периодично се преглеждат и актуализират при необходимост, като се публикуват на вътрешния портал на Сметната палата. На вътрешния портал са представени Стратегията за управление на риска в Сметната палата, Указанията за управление на риска в Сметната палата, Правилата за дейността на ССУР в Сметната палата, образци на документи, риск-регистри, протоколи от заседанията на ССУР и други документи. Въведените контролни дейности са насочени към намаляване на рисковете и постигане на целите на Сметната палата.

С изпълнението на дадените препоръки от ЗВО за отстраняване на констатираните слабости и пропуски през 2021 г. се цели подобряване и надграждане на СФУК, като резултатите са периодично докладвани на ръководството на Сметната палата.

Постигнат е значителен напредък в управлението на риска и интегриране на установените контролни практики в него. В тази връзка, под ръководството на Специализирания съвет за управление на риска бяха изготвени и утвърдени риск-регистър за стратегическите рискове и обобщен риск-регистър на основните групи рискове в Сметната палата.

Стратегическа дейност 3: *Поддържане на дейността по вътрешен одит в съответствие с нормативните изисквания и поставените цели*

За реализиране на дейността през отчетния период:

- са осъществявани текущи прегледи при изпълнението на всеки одитен ангажимент от РВО в изпълнение на Програмата за осигуряване на качеството и за усъвършенстване на дейността по вътрешен одит;
- е извършвана на самооценка на дейността по вътрешен одит за 2021 г.;
- са изготвени доклади за дейността на ЗВО за 2020 г. и първото шестмесечие на 2021 г.

Стратегическа дейност 4: *Повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори*

- Обучение на тема „Информационна и медийна грамотност“;
- Обучение на тема „Кодекс за поведение на служителите - функции и основни акценти“;
- Обучение на тема „Административна стилистика“;
- Придобит международен сертификат за ИТ одитор към ISACA, Америка от ръководителя на звено „Вътрешен одит“.

За същия период ръководителят на Звеното за вътрешен одит се е подготвил и успешно е положил изпит за международен сертификат за ИТ одитор към ISACA, без финансови ангажменти от страна на Сметната палата. С придобиването на този международен сертификат Звеното за вътрешен одит допринася за изпълнението на стратегическите цели на Сметната палата и повишаване на капацитета му.

През следващия отчетен период ЗВО ще продължи да изпълнява своите стратегически цели, като ще се стреми да повишава ефекта от своята одитна дейност, както и да увеличава ефикасността чрез оптимизиране на използването на наличните ресурси.

Годишният доклад за състоянието на системите за финансовото управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2021 г. е приет на заседание на Сметната палата с Решение № 164 от 28.06.2022 г. (Протокол № 24).

Приети или актуализирани вътрешни актове, регламентиращи процеси в одитната дейност или от административно-управленски характер

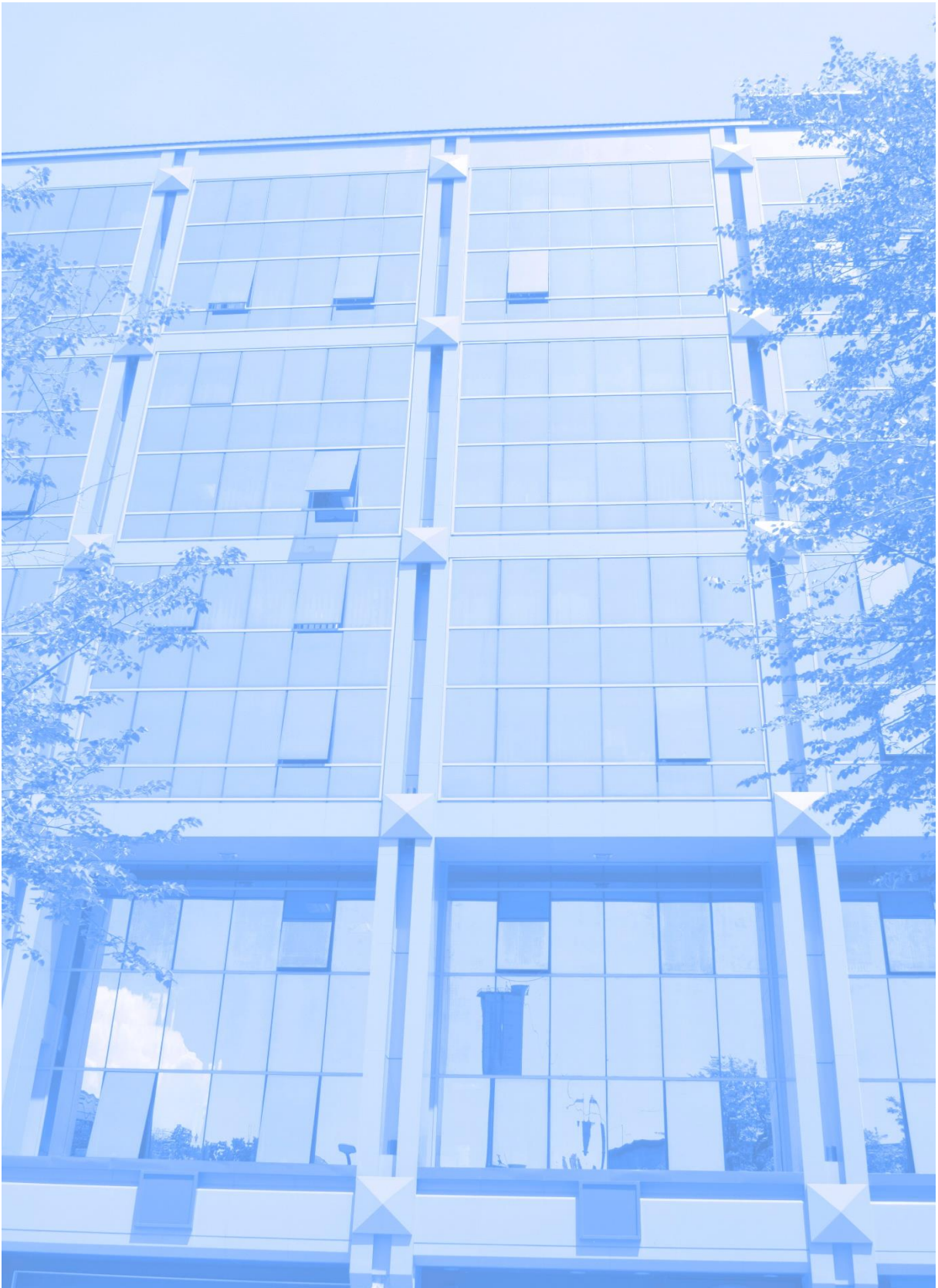
Актуализирани:

1. Правилник за устройството и организацията на дейността на Сметната палата
2. Правилник за вътрешния трудов ред в Сметната палата
3. Вътрешни правила за работната заплата
4. Правила за настаняване във ведомствени жилища
5. Вътрешни правила за организацията на хартиения и електронния документооборот с автоматизирана административна информационна система и дейността на учредения архив в Сметната палата
6. Правила за реда и организацията на дейността на Екипа за стратегическо планиране в Сметната палата
7. План-график за обществените поръчки в Сметната палата за 2021 г.
8. Актуализираните образци на работни документи към Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата – част „Финансов одит“, за извършване на одит на годишните финансови отчети за 2020 г. на бюджетните организации.
9. Актуализирани образци на работни документи към Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата – част „Финансов одит“, за извършване на текущ контрол на периодичните финансови отчети за 2021 г. на бюджетните организации

Нови:

10. Правила за работа на Експертния съвет за сътрудничество по чл. 246 от Закона за обществените поръчки
11. Стратегия за развитие на човешките ресурси в Сметната палата
12. Правилник за международната дейност на Сметната палата
13. Програма за международната дейност на Сметната палата за 2021 г.
14. Годишна програма за одитната дейност за 2021 г.
15. Програма за международната дейност за 2021 г.
16. Плана за обучение на служителите на Сметната палата за 2021 г.
17. Отчет за дейността на Сметната палата на Република България за 2020 г.
18. Правила за работа на Експертния съвет за сътрудничество по чл. 246 от Закона за обществените поръчки
19. Включване на нова точка в Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата – част „Финансов одит“
20. Стратегически цели за одитната дейност от Стратегически план за одитната дейност на Сметната палата за периода 01.01.2022-31.12.2024 г.

21. Критерии за избор на одитни задачи за 2022 г., относителни тегла на критериите и измерители за оценка по тристепенна скала, съгласно приложение към настоящото решение
22. Включване на нови текстове от три раздела на Глава пета: „Докладване“ от Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата – Обща част
23. Стратегически план за одитната дейност на Сметната палата за периода 01.01.2022 - 31.12.2024 г.

www.bulnao.government.bg

